

‘... ต้องมีธรรม ๔ ประการนี้อย่าให้เคลื่อน ให้มีไว้ในตัวเสมอ
ถ้าเคลื่อนแล้วละก็ ใจจะไม่ผ่องใส จะคิดถึงแต่สมบัติบ้าง
เข้าใจแต่สิ่งหยาบๆ เทียวคว่ำเรื้อยเปื่อยทีเดียว วุ่นวายไปตามกัน
เพราะเหตุว่าไม่มีธรรม ๔ อย่างนี้ประจำอยู่ในตัว
ถ้ามีธรรม ๔ อย่างนี้ประจำอยู่ในตัวแล้ว ไม่วุ่นวาย ไม่คลาดเคลื่อน
แต่อย่างหนึ่งอย่างใด ยึดกรำทีเดียว เพราะไปเจอบ่อทรพียให้ญ่เข้าแล้ว ...’

รวมพระธรรมเทศนา พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

กัณฑ์ที่ ๒๑

อริยชนคาถา

๑๕ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส (๓ ทน)

ยสฺส สทุธา ตถาคเต	อจลา สุปติฏฺฐิตา
สีลญฺจ ยสฺส กลฺยาณํ	อริยกนฺตํ ปสฺสิตํ
สงฺฆे ปสาโท ยสฺส ตฺถิ	อุชฺฐุตญฺจ ทสฺสนํ
อทลฺลิตํ ตํ อาหุ	อโฆมนตสฺส จีวิตํ
ตสฺมา สทุตญฺจ สีลญฺจ	ปสาทํ ฐมฺมทสฺสนํ
อนุญฺญเชถ เมธาวิ	สรํ พุทฺธาน สาสนนฺติฯ

พ.อ.(บาลี) ๓๓/๑๗๔/๓๔๕-๓๔๖

ณ บัดนี้ อาตมภาพจักได้แสดงธรรมิกถาในวันกลางเดือน ๔ นี้ แสดงในเรื่อง อริยชนคาถา แปลว่าทรัพย์สินของพระอริยเจ้า หรือแปลว่าทรัพย์สินอันประเสริฐ จะแสดงตามวาระพระบาลีคือความเป็นสยามภาษาตามมตยาธิบาย พอเป็นเครื่องปฏิการสนอง ประคองศรัทธา ประดับสติปัญญาคุณสมบัติของท่านพุทธบริษัท ทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิต บรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า

ยสฺส สทุธา ตถาคเต อจลา สุปติฏฺฐิตา ความเชื่อไม่หวั่นไหวตั้งอยู่ด้วยดีแล้วในพระตถาคตเจ้ามีอยู่แก่บุคคลใด สีลญฺจ ยสฺส กลฺยาณํ อริยกนฺตํ ปสฺสิตํ คีลที่ติงามอันพระอริยเจ้าทั้งหลายสรรเสริญแล้วมีอยู่แก่บุคคลใด สงฺฆे ปสาโท ยสฺส ตฺถิ ความเลื่อมใสในพระสงฆ์มีอยู่แก่บุคคลใด อุชฺฐุตญฺจ ทสฺสนํ ความเห็นซึ่งเป็นธรรมชาติตรงมีอยู่แก่บุคคลใด อทลฺลิตํ ตํ อาหุ นักปราชญ์ทั้งหลายกล่าวว่า บุคคลนั้นเป็นคนไม่วุ่น เป็นคนมีอโฆมนตสฺส จีวิตํ ความเป็นอยู่ของคนนั้นไม่เปลวจากประโยชน์ ตสฺมา สทุตญฺจ สีลญฺจ ปสาทํ ฐมฺมทสฺสนํ อนุญฺญเชถ เมธาวิ สรํ พุทฺธาน สาสนํ เพราะเหตุนั้น ผู้มีปัญญาเมื่อมาระลึกถึงคำสอนของ

พระพุทธเจ้าทั้งหลายแล้ว ควรประกอบความเชื่อและประกอบศีล ประกอบความเลื่อมใส ประกอบความเห็นธรรมไว้ในใจเนื่องๆ เกิด ประเสริฐนัก

นี่เนื้อความของพระบาลี คลีความเป็นสยามภาษาได้ความเท่านี้ ต่อแต่นี้จะอธิบายขยายความเป็นลำดับไป เพราะเราทำทั้งหลายเป็นคนไม่มีทรัพย์ในโลกนี้เป็นเครื่องอุ้มใจ ให้นึกถึงเงินที่รัฐบาลใช้สอยก็มีไม่พอใช้ หรือจะนึกถึงสมบัติอันใดไม่พอใช้ทั้งนั้น ที่เป็นภิกษุสามเณร อุบาสกอุบาสิกา เมื่อมาระลึกเช่นนี้แล้ว เราควรจะต้องใจให้ผ่องแผ้ว เรามาประสบพบพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงประทานอริยทรัพย์ไว้เป็นอนุกอนันต์สุดที่จะพรรณนา

บัดนี้จะชี้แจงแสดงตามวาระพระบาลี คลีความเป็นสยามภาษาไว้เป็นลำดับไป ความเชื่ออันนี้แหละให้รักษาไว้ให้มั่นในขันธสันดาน ชื่อ อจลา ไม่กลับกลอก ความเชื่อที่ไม่กลับกลอก ตั้งมั่นด้วยดีแล้วในพระตถาคตเจ้า มีอยู่แก่บุคคลใด ความเชื่ออันนี้ควรสันทัดให้แน่นนอนไว้ในใจ ความเชื่อนี้เป็นตัวสำคัญในการปฏิบัติศาสนา ถ้าความเชื่อนี้ไม่แน่นนอน ง่อนแง่นคลอนแคลนแล้ว จะเอาตัวรอดไม่ได้ ถ้าความเชื่อไม่ง่อนแง่นไม่คลอนแคลนแน่นนอนแล้ว จะเอาตัวรอดได้ ความเชื่อที่ง่อนแง่นคลอนแคลน ไม่มั่นคงนั้นเป็นไฉน ตั้งใจตรงลงไปว่าจะปฏิบัติในพุทธศาสนาเหมือนภิกษุสามเณร ทอดตัวลงไปแล้วว่าเป็นพระจริงๆ เป็นเณรจริงๆ คอยรักษาความจริงอันนั้นไว้อย่าให้กลับกลอกได้ อุบาสกอุบาสิกา ก็เหมือนกัน ทอดตัวลงไปแล้วจะต้องเป็นอุบาสกอุบาสิกาจริงๆ แล้วรักษาความจริงอันนั้นไว้อย่าให้กลับกลอกง่อนแง่นคลอนแคลนได้ นี่รักษาความจริงไว้ได้ ได้ชื่อว่าความเชื่ออันนั้นไม่ง่อนแง่นคลอนแคลน ตั้งมั่นด้วยดีแล้วในพระตถาคตเจ้า

ธมฺมกาโย อหิ อติปิ เราผู้ตถาคคคือธรรมกาย พระตถาคตเจ้านั้นคือธรรมกาย เชื่อธรรมกายนั่นเอง ไม่ใช่เชื่อล่องแล่นไปทางใดทางหนึ่ง เชื่อธรรมกายให้เห็นธรรมกาย ให้เป็นธรรมกาย ถ้าเห็นธรรมกายเป็นธรรมกายแล้ว แกไขธรรมกายนั้นให้สะอาดให้ผ่องใสหนักขึ้น อย่าให้ยุ่ง อย่าให้มัวหมอง ถ้าเห็นบ้างไม่เห็นบ้าง อย่างนั้นยังง่อนแง่นยังใช้ไม่ได้ ถ้าเห็นเสียแจ่มใสบริสุทธิ์ ไม่มีราคะ เหมือนกระจกส่องเงาหน้า เจ้าของเห็นเวลาไรแล้วยึดจำเวลานั้น ไม่ได้ชูบชิตเศร้าหมองเลย ผ่องใสอย่างนี้ เชื่อลงไปขนาดนี้ นี่เป็นที่พึงของเราจริง สิ่งอื่นไม่มี ให้แน่นนอนลงไปเสียอย่างนี้ เมื่อแน่นนอนลงไปเช่นนี้แล้ว ก็เห็นธรรมกายนั่นเองเป็นใหญ่ สิ่งอื่นเป็นใหญ่กว่านี้ไม่มี หมดทั้งสากลโลก หมดในชาติในธรรม ที่จะเป็นใหญ่กว่าธรรมกายนี้ไม่มี

ให้แนนอนเสียในใจอย่างนี้ มันคงลงไปอย่างนั้น ไม่เอนแง่นไม่คลอนแคลน จจริงลงไปอย่างนั้น แล้วใจต้องนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายทีเดียว คำมีด ดิกดินเที่ยงคืนไม่ลุก ลืมตาก็แจ่มอยู่กับธรรมกายนั้น เมื่อนอนหลับเข้าก็แล้วไป เข้าที่ไปจนกระทั่งหลับอยู่กับธรรมกาย ตื่นขึ้นก็ติดอยู่กับดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายนั้น แจ่มจ้ายู่เสมอ นี่แหละเจอแล้วซึ่งพระตถาคตเจ้า นั่นตัวพระตถาคตเจ้าทีเดียว เมื่อ เชื้อลงไปเช่นนี้เรียกว่าไม่กลับกลอก ถ้าไม่กลับกลอกต้องทำสูงหนักขึ้นไปไม่กลับกลอก แต่ตอนต้น แต่ว่ายังเป็นโคตรภูบุคคลยังกลับกลอกอยู่ ให้เข้าถึงพระโสดาเสียจึงจะไม่ กลับกลอก เข้าถึงพระโสดาก็ใกล้กับโคตรภู เข้าถึงพระสกทาคาเสียนั้นจึงจะแน่นแฟ้น ขึ้น ถึงพระสกทาคาแล้วก็ยังมีกามราคะ พยาบาท อย่างละเอียดอยู่ ให้ถึงพระอนาคา เสีย กามราคะ พยาบาท อย่างละเอียดหมดไป แต่ว่ายังไม่ถึงวิวิธธาตุวิวิธธรรมได้ ให้อุตสาหะพยายามทำให้สูงขึ้นไปกว่านั้น ละครูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา ให้ได้ ให้เข้าถึงพระอรหัตเสียทีเดียว เข้าถึงพระอรหัตแล้ว **อินทขิลูปโม** จุดตั้งว่า เสาเขื่อนปักเขื่อนไว้ ลมพัดมาแต่ทิศทั้ง ๔ ทั้ง ๘ ไม่เขยื้อน ตั้งมั่นทีเดียว **อจลสทฺธา** ไม่กลับกลอกแนนอนทีเดียว

ถ้าแม้ว่าปุถุชน หญิงก็ดี ชายก็ดี ทำใจแนได้ขนาดนั้นละก็ แปลว่านับถือศาสนา เป็นเบอร์ ๑ ไม่มี ๒ มาเทียมละ แน่นขนาดนั้น แน่นแค่ไหน แน่นไปจริงๆ เชื่อใน พระตถาคตเจ้า เชื่อในธรรมกายลงไปแค่ชีวิต แน่นแค่ชีวิต แม้จะตายเสียก็ตายไป เถอะ ที่จะไม่ให้เชื่อธรรมกายละก็เป็นไม่ได้เด็ดขาด ฆ่าเสียก็ยอม ตายก็ตายไป ให้ เชื่อกันจริงลงไปอย่างนี้ อย่างนี้ได้ชื่อว่าตั้งมั่นด้วยดีแล้วในพระตถาคตเจ้า นี่เป็นข้อต้น

ข้อที่ ๒ รองลำดับลงไป **สีลญจ ยสฺส กลฺยาณํ อริยกฺขตํ ปสฺสิตํ** สีล อันดีงามที่พระอริยเจ้าทั้งหลายยินดี อันพระอริยเจ้าทั้งหลายสรรเสริญแล้ว สีลดีงาม นั้นสีลอะไร สีลอยู่ที่ไหน สีลเป็นอย่างไร สีลบริสุทธิ์นั้นแหละ เรียกกัลยาณสีล บริสุทธิ์กาย บริสุทธิ์วาจา ไม่มีร่องรอยเสียเลย บริสุทธิ์เจตนา ซึ่งเข้าไปกว่ากายวาจา อีก บริสุทธิ์เจตนาหมายความว่า เจตนาความคิดอ่านทางใจก็บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว ไม่มี ราคะ ความคิดอ่านทางใจ เห็นสีลจริงๆ อย่างนี้ เรียกว่ากัลยาณสีลที่พระอริยเจ้าชอบ ใจ อันพระอริยเจ้าทั้งหลายสรรเสริญแล้ว สีลที่สำหรับเป็นทางไปของพระพุทธเจ้าพระ อรหันต์ทั้งหลายที่เรียกว่าเป็นกัลยาณสีลนั้น สีลเป็นทางไปของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ ทั้งหลาย เป็นสีลดวงใส เทาดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ อยู่ในศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็น กายมนุษย์

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ไสบริสุทธิ์ เท้าฟองไข่แดงของไก่ ศิลเท้าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ อยู่ในกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั้น ของใหญ่อยู่ในของเล็กอย่างไร? ขันกับพานไม่รับกันได้ กระจกชักรูป กล้องชักรูป ของใหญ่เข้าไปอยู่เท่าไรก็ได้ ศิลที่บริสุทธิ์สะอาด เป็นดวงใส เท้าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ ไสบริสุทธิ์ดูกระจกส่องเงาหน้า กลมรอบตัว

ศิลปินั้นแหละ ปลื้มดี พระอริยเจ้าชอบใจนัก พระอริยเจ้าสรรเสริญนัก ศิลอย่างนี้ทางที่จะไปเป็นพระพุทธรูปเจ้าพระอรหันต์ ต้องไปกลางดวงศิลปินั้น ทางอื่นไปไม่ได้เด็ดขาด นี่แหละ ช่งนี้แหละ ดวงนี้แหละจบวินัยปิฎก เป็นยอดรวมยอดของวินัยปิฎกทีเดียว แล้วก็ต้องไปทางนี้แหละ จะไปสักก็กายๆ ก็มีศิลปินนี้เป็นต้นเรื่อยไปดังนี้แหละ ศิลดวงนี้เป็นศิลสำคัญ ศิลทางมรรคผลทีเดียว นี่แหละตัวอิสรภาพทีเดียว ไม่ใช่ปรกติศิล

เมื่อเข้าใจอย่างนี้แล้ว ต้องเข้าใจถึงศิลปินนี้ ถ้าปฏิบัติพระพุทธศาสนาเข้าถึงศิลปินนี้ไม่ได้ละก็ ไม่ถูกทางไปของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ ให้รู้ชัดอย่างนี้ทีเดียว เมื่อรู้ชัดอย่างนี้ละก็ ที่เข้าถึงแล้วก็อุตสาหะพยายามเลื่อมใสในธรรมต่อไป ที่เข้ายังไม่ถึงก็อุตสาหะพยายามเข้าใจถึง ให้เป็นหนึ่งแนลงไป ไม่ให้เสียที่ที่มาประสบพบพระพุทธศาสนา ถ้าว่ามีศิลอันดีงามที่พระอริยเจ้าใคร่ ที่พระอริยเจ้าชอบใจเช่นนี้ มีอยู่แก่บุคคลใด ก็ได้ชื่อว่าบุคคลนั้นมีภูมิใจอยู่ เอิบอิมใจอยู่ นี่เป็นข้อแก้ศิล

ความเลื่อมใสเป็นข้อ ๓ ต่อไป สงฺฆะ ปสาโท ยสฺสสตฺถิ ความเลื่อมใสในพระสงฆ์มีอยู่แก่บุคคลใด ข้อต้นเรากล่าวว่า พุทฺโธ ถึงพระพุทธเจ้า ข้อที่ ๒ นั้นเป็นศิลไป ข้อที่ ๓ นี้มาเป็นพระสงฆ์ ความเลื่อมใสในพระสงฆ์ ความเลื่อมใสในพระสงฆ์นั้นเลื่อมใสอย่างไร พระสงฆ์นี้ท่านประพัติน่าเลื่อมใส ท่านประพัตินี้ เป็นภิกษุสามเณรประพัตินี้ละก็ อาจจะเป็นอายุพระพุทธศาสนาได้ดี เหมือนพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชเห็นนิโครธสามเณรเข้า เห็นมารยาทเรียบร้อย สรรวมกาย วาจา ดีไม่มีที่ติ ใช้ให้ราชบุรุษไปตามนิมนต์คนหนึ่งไป พอกลับตัวก็ใช้อีกคนหนึ่งไป ใช้ติดกันเรื่อยไปเลยทีเดียว กลัวจะไม่ได้พ่อสามเณรมา ได้สามเณรมาสมความปรารถนาแล้วให้นั่งบนที่นั่งของพระองค์ ใต้เศวตฉัตร ๙ ชั้น อาราธนาให้แสดงธรรม พ่อสามเณรก็แสดงเป็นเรื่องไป นิโครธสามเณรนั้นฉลาดเฉลียวนัก ประพัตินี้ พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ได้บำรุงพระพุทธศาสนาเพราะนิโครธสามเณรองค์นั้นแหละเป็นตัวสำคัญ ภิกษุสามเณรในบัดนี้ ถ้าประพัตินี้ดีถึงขนาดนั้น ก็ได้ชื่อว่าเป็นอายุ

พระพุทธศาสนา เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของประชุมนชนทั้งหลาย ควรเอาเป็นตำรับตำรา ถือเอาไว้เป็นเนติแบบแผนที่ดีอย่างนั้น นี่เป็นความเห็นที่มนุษย์ปุถุชนเห็นกันอย่างนี้ ว่าเลื่อมใสในพระภิกษุสามเณรอย่างนี้ เลื่อมใสซึ่งเข้าไปกว่านั้นต้องปฏิบัติเข้าไปถึง จิตถึงใจ เข้าไปถึงธรรมกาย ตั้งแต่พระตถาคตเจ้าเป็นวัตรธรรมกาย คีล ที่จะเข้า ธรรมกายเพราะอาศัยเดินถูกทางคิล เข้าไปถึงสมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ กว่าที่จะเข้าถึงพระสงฆ์ณะ ไกลลลิบ เข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายแล้วจะเห็นชัด

บัดนี้ที่เราเป็นมนุษย์อยู่เราควรเลื่อมใสใคร เราควรเลื่อมใสกายมมนุษย์ละเอียดยคิ กายมมนุษย์ละเอียดรักษาดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมมนุษย์ไว้ กายมมนุษย์ที่จะอยู่ได้เป็น หลักฐานมั่นคงนี้ กายมมนุษย์ละเอียดนั้นแหละเขารักษาดวงธรรมไว้ไม่ให้เป็นอันตราย นั้นแน่ นำเลื่อมใสเขาอย่างนี้ เขาทำให้เราเป็นอยู่โดยสะดวกสบาย นี่ชั้นหนึ่ง

ถ้าเข้าไปชั้นที่ ๒ พุดถึงกายมมนุษย์ละเอียด นั้นก็ต้องอาศัยกายทิพย์เข้าไป รักษาดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมมนุษย์ละเอียดไว้ ให้กายมมนุษย์ละเอียดอยู่เป็นสุขสำราญ เบิกบานใจไป ว่านี่กายมมนุษย์ละเอียด นำเลื่อมใส

กายทิพย์นำเลื่อมใส กายทิพย์ละเอียดเขารักษาดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ไว้ กายทิพย์อยู่เบิกบานสำราญใจ เพราะกายทิพย์ละเอียดรักษาดวงธรรมที่ทำให้เป็นกาย ทิพย์ไว้

กายรูปพรหมรักษาดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ละเอียดไว้ นำเลื่อมใส

กายรูปพรหมละเอียดรักษาดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมหยาบนั้นไว้ไม่ให้ หายไป ถ้าหายไป รูปพรหมหยาบก็อยู่ไม่ได้ นำเลื่อมใส

กายอรุปรพรหมรักษาดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียดไว้ ไม่ให้หายไ ไปให้อยู่เป็นสุขสำราญเบิกบานใจ นำเลื่อมใส

กายอรุปรพรหมละเอียดรักษาดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรุปรพรหมไว้ ไม่ให้หายไ ไปให้อยู่เป็นสุขสำราญเบิกบานใจ นำเลื่อมใส

ธรรมกายรักษาดวงธรรมที่ทำให้เป็นอรุปรพรหมละเอียดไว้ กายอรุปรพรหมละเอียด จึงเบิกบานสำราญใจอยู่ได้ นำเลื่อมใส

กายธรรมละเอียดรักษาดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายไว้ นั้นแน่ กายธรรม ละเอียดนั้นเป็นสังฆรัตนะ เป็นพระสงฆ์แท้ๆ ต้องแสดงอย่างนี้ถึงจะรู้ชัดว่าความเลื่อมใส ในสงฆ์ณะเลื่อมใสอย่างไร เลื่อมใสว้รักษาดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายไว้ ถ้าว่าไม่

รักษาไว้แล้ว ดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายนั้นก็อยู่ไม่ได้ กายธรรมก็ไม่มี เพราะฉะนั้น
นำเลื่อมใสพระสงฆ์ รักษาดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายไว้

นี่แหละพระพุทธเจ้าท่านสรรเสริญนัก พระสงฆ์นั้นท่านประพฤติปฏิบัติอย่างนี้
แหละ เป็นหน้าที่รักษาดวงธรรมนั้นแหละ ท่านถึงได้ยืนยันตามดำรับตำราว่า **สงฺฆเม
ธาริโต** ธรรมอันพระสงฆ์ทรงไว้ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรม พระสงฆ์ทรงไว้

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ กายมนุษย์ละเอียดทรงไว้ ดวงธรรมที่ทำให้
เป็นกายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์ทรงไว้ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์หยาบ กายทิพย์
ละเอียดทรงไว้ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ละเอียด กายรูปพรหมทรงไว้ ดวงธรรม
ที่ทำให้เป็นกายรูปพรหม กายรูปพรหมละเอียดทรงไว้ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูป
พรหมละเอียด กายอรูปพรหมทรงไว้ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมหยาบ กาย
อรูปพรหมละเอียดทรงไว้ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมละเอียด กายธรรมทรงไว้
ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรม กายธรรมละเอียดทรงไว้

กายธรรมละเอียดนั้นเองตัวสังฆรัตนะ พระสงฆ์ผู้ทรงธรรมรัตนะไว้ ทรงไว้อย่าง
นี้ ให้อุจจกหลักอันนี้ นี่ความเลื่อมใสในพระสงฆ์จะเริ่มต้น คนไม่เป็นธรรมกายก็เลื่อมใส
อย่างพระเจ้าศรีธรรมราชา ผู้ประพฤติดีประพฤติชอบ เป็นภิกษุสามเณรก็ดี เป็น
อุบาสกอุบาสิกาที่ดี เลื่อมใสอย่างนั้น เลื่อมใสขั้นนั้นก่อน แล้วก็ขั้นๆ เข้าไป
จนกระทั่งถึงเลื่อมใสในพระสงฆ์จริงๆ **สงฺฆเม ปสาโท ยสฺสสตฺถิ** ความเลื่อมใสมีอยู่
ในบุคคลใด นี่ท่านประสงค์เอาเลื่อมใสในพระสงฆ์ลึกซึ้งอย่างนั้น คนเลื่อมใสในพระ
ตถาคตเจ้าต่อนั้นนั้น เลื่อมใสในธรรมกายอยู่แล้ว ศीलก็ต้องเป็นหนทางธรรมกาย
เลื่อมใสในพระสงฆ์อย่างนี้ เพราะพระสงฆ์ท่านก็เป็นสังฆรัตนะขององค์นั้น จึงจะถูก
สัตถุกส่วน นี่แหละเราควรเลื่อมใสให้มันเข้าไปในพระสงฆ์ เมื่อความเลื่อมใสใน
พระสงฆ์มีอยู่กับบุคคลใดแล้ว บุคคลนั้นก็ภูมิใจอีกเหมือนกัน นี่ข้อ ๓

ข้อที่ ๔ **อุชฺฐุตถฺยจ ทสฺสํ ทสฺสํ** แปลว่าความเห็น **อุชฺฐุตถฺยจ** ความเห็น
ซึ่งเป็นธรรมชาติตรง ความเห็นตรงนะเห็นอย่างไร นี่เราควรรู้จัก ความเห็นตรงนี้เป็น
ข้อสำคัญนัก ภิกษุสามเณร อุบาสกอุบาสิกา เมื่อเขาให้ลงความเห็นอย่างหนึ่งอย่างใด
เขาบอกว่าต้องลงความเห็นให้ตรง เราจะลงความเห็นอย่างไรจึงจะเห็นตรง นึกดูซิว่า
ต้องลงความเห็นให้ตรงนะ เราก็ต้องดูวัตถุที่เขาให้ลงความเห็น วัตถุอะไรที่เขาให้ลง
ความเห็น มีคนอยู่ ๒ คน เขาเล่าให้ฟังว่าคนนี้เป็นอย่างนี้ เอาให้ลงความเห็นซิคน
ไหนผิดคนไหนถูก ก็บอกว่าคนไหนผิดคนไหนถูก เราจะลงความเห็นอย่างไรมันจึงจะ

ถูกจริง นี่ความเห็นเห็นๆ ละ ให้ลงความเห็นเห็นๆ ก่อน วิวาทกันทั้ง ๒ ข้าง ข้างไหนผิดข้างไหนถูก ถ้างลงความเห็นถูกคนที่ผิดจริงๆ เข้าละก็ ความเห็นอันนั้นมันก็ถูกละซี ถูกนั้นแหละเป็นธรรม ถ้าผิดแล้วไม่เป็นธรรม

นี่แหละความเห็นอันนั้นแหละเป็นตัวอย่าง เป็นตำรับตำรา ความเห็นเป็นข้อสำคัญนัก จะเปิดมุ้งเห็นขโมยเลยไม่ได้ จะไปเที่ยวสงสัยเขาเรื่อยเปื่อยอย่างนั้นไม่ได้ ต้องให้ถูกตามความจริง ถูกตามความจริงที่เรียกว่าความเห็นซึ่งเป็นธรรมชาติตรงนั้น ตรงตลอด ตรงทำนองคลองธรรม ตั้งแต่ศีลบริสุทธฺ์มา เห็นศีลบริสุทธฺ์ว่าถูก นอกจากนั้นไม่บริสุทธฺ์ไม่ถูก แล้วก็เห็นศีลที่บริสุทธฺ์และไม่บริสุทธฺ์ ศีลที่พระอริยเจ้าใคร่ พระอริยเจ้าชอบใจ ก็เห็นถูกตรงตามรอยศีลนั้น ไม่เคลื่อนจากศีลนั้น แล้วก็เลื่อมใสในพระสงฆ์ ตั้งแต่สงฆ์บริสุทธฺ์ สามเณรบริสุทธฺ์ จุจนโศภนสามเณร บริสุทธฺ์เป็นลำดับมา ตามความจริงของภิกษุสามเณร นั้นความเห็นอันนั้นก็ถูกนี้ ตรงนี้ ได้ชื่อว่าตรงเหมือนกัน ไม่ใช่คลาด ความเห็นซึ่งเป็นธรรมชาติตรงนะ

ในบทท้ายท่านแสดงหลักไว้ว่า **ธมฺมทสฺสนํ** เห็นธรรมนั่นเอง เห็นธรรมนะ เห็นอะไร? เห็นดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละซี นี่แหละธรรมดวงนี้แหละ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียด ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ละเอียด ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหม ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียด ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหม ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมละเอียด ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรม ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรมละเอียด ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายโสดา ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายโสดาละเอียด ดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระสกทาคา ดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระสกทาคาละเอียด ดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอนาคา ดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอนาคาละเอียด ดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอรหันต์ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอรหันต์ละเอียด นั้นแน่ เห็นดวงธรรมนั้นจึงจะได้ชื่อว่าเห็นตรง ถ้าเห็นโน้นก็ธรรมนี้ก็ธรรม เอากันละคราวนี้ยุ่งแน่ เดี่ยวนี้พวกเราทั้งหมดนี้แหละ ทั้งภิกษุสามเณร อุบาสกอุบาสิกา เห็นตรงนะมีกี่องค์ละ พระเณร อุบาสกอุบาสิกา มีกี่คนที่เห็นตรงนะ ในวัดปากน้ำนี้ มี ๑๕๐ กว่าคนแล้วนะ เห็นดวงธรรมนะ เห็นดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ กายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์ กายทิพย์ละเอียด กายรูปพรหม รูปพรหมละเอียด กายอรูปพรหม อรูปพรหมละเอียด กายธรรม กายธรรมละเอียด กายโสดา โสดาละเอียด สกทาคา สกทาคาละเอียด อนาคา

อนาคาละเอียด อรหัต อรหัตละเอียด เห็นดวงธรรมเหล่านั้นแหละ ได้ชื่อว่า ฌมมทสฺสนํ เห็นตรงทางอื่น ก็อาศัยธรรมเหล่านี้ทั้งนั้น ความถูกตามดวงธรรมนั้นแหละ

ดวงธรรมนี้มาจากไหน การเห็นดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ก็มาจากบริสุทธิ์ ด้วยกาย วาจา ใจ บริสุทธิ์ด้วยกาย วาจา ใจนั้นแหละ เห็นถูกอันนั้น จนกระทั่งเข้าถึง ดวงธรรม กายมนุษย์ละเอียดละก็มาจากบริสุทธิ์ด้วยกาย วาจา ใจที่ละเอียดลงไปนั้นแหละ เข้ามาเป็นดวงธรรมนั้น

กายทิพย์ละ ดวงธรรมอันนี้ก็มาจากทางศีล สัจจะ จาคะ ปัญญา เติมความบริสุทธิ์ลงไปอีก

ก็ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละ นี่ก็เติมปฐมฌาน ทุตติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน ลงไปให้บริสุทธิ์กาย วาจา ใจอีก สูงขึ้นไป

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปรพรหมละ ทั้งหยาบทั้งละเอียด ก็เติมอรูปรมาณ ๔ เข้า ได้แก่ อากาสาณัญญา วิญญาณัญญา อากิญจัญญา เนวสัญญานาสนัญญา นั้นเห็นถูกทั้งนั้น เห็นตรงอย่างนี้จึงได้ชื่อว่าเห็นถูกละ

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรมละ ก็ต้องเติมศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะเข้ามา ต่อจากธรรมที่ทำให้เป็นกายละเอียดก็ถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกาย โสดา สกทาคา อนาคา ก็เติมศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ เข้ามาตามลำดับขึ้นไป จนกระทั่งถึงพระอรหัต

นั่นแน่ๆ ฌมมทสฺสนํ เป็นอย่างนี้ ลึกซึ่งขนาดนั้นะ ความเห็นเรียกว่าเห็นตรง เห็นธรรมนั่นเอง

ถ้าเห็นอย่างนี้ละ ใครเห็นเข้าก็ภูมิใจดีอกดีใจ ไม่ใช่ภูมิใจอย่างเดียวนะ พระองค์ทรงรับสั่งว่า อทฺธิทฺโทติ ตํ อาหุ อโมฆนุตฺตสฺส ชีวิตํ นักปราชญ์ทั้งหลายยอมรับรอง กล่าวบุคคลนั้นว่าเป็นคนไม่จน เมื่อมีคุณธรรม ๔ ประการอยู่ในตัวเช่นนี้แล้วเป็นคนไม่จน คือ เป็นคนเชื่อในพระตถาคตเจ้า มีศีลอันดีงามที่พระอริยเจ้าใคร่ชอบใจ เลื่อมใสในพระสงฆ์ ความเห็นของตนเป็นธรรมชาติตรงหรือเห็นธรรม นี่แหละยืนยันทีเดียวไม่ใช่คนจน ถ้าเราไม่อยากเป็นคนจน อยากเป็นคนมั่งมีแล้ว ต้องมีธรรม ๔ ประการนี้อย่าให้เคลื่อน ให้มีไว้ในตัวเสมอ ถ้าเคลื่อนแล้วละก็ ใจจะไม่ผ่องใส จะคิดถึงแต่สมบัติบ้าง เข้าใจแต่สิ่งหยาบๆ เทียบคว้าเรื่องเปื่อยที่เดียว รุนวายไปตามกัน เพราะเหตุว่าไม่มีธรรม ๔ อย่างนี้ประจำอยู่ในตัว ถ้ามีธรรม ๔ อย่างนี้ประจำอยู่ในตัวแล้ว ไม่รุนวาย ไม่คลาดเคลื่อนแต่อย่างหนึ่งอย่างใด ยึดกริมาทีเดียว เพราะไปเจอบ่อทรัพย์ใหญ่เข้าแล้ว

นี้อริยชนคาถา ทรัพย์อันประเสริฐในพระพุทธศาสนามีอยู่อย่างนี้ ภิกษุสามเณร ภูมิใจได้ ปลื้มใจได้ ดื่อกดีใจได้ ให้เข้าถึงธรรม ๔ ประการเหล่านี้ ให้เชื่อในพระ ตถาคตเจ้ามั่นในขันธสันดาน มีศีลอันดีงาม ให้เลื่อมใสในพระสงฆ์ไว้ แล้วก็แก้ไข ความเห็นของตัวให้ตรงไว้ อย่าให้ไปคดโกง ถ้าคดโกง ลงโทษตัวเอง นี่แหละ นักปราชญ์ทั้งหลายเชิดชูละ กล่าวว่าคุณคนนั้นไม่ใช่เป็นคนจน ไม่ใช่เป็นคนจนแล้ว เป็นคนอะไรล่ะ เป็นคนไม่มี ไม่จน จะเรียกว่าจนก็ไม่จน จะเรียกว่ามีก็ไม่มี และ สบายยิ่งกว่าสบาย **อโมฆนตสฺส ชีวิตํ สรรเสริญ**ไว้ในทำนองนี้ ความเป็นอยู่ของเขา นั้นไม่เปล้าจากประโยชน์ เป็นประโยชน์เรื่อย ถ้าไม่มีสิ่งทั้ง ๔ นี้ประจำใจแล้วก็ เป็นอยู่วันหนึ่งเปล้าประโยชน์ทีเดียว ที่ไม่เปล้าประโยชน์จะไม่ค่อยมี ถ้าว่าเป็นอยู่ ดังนี้จะก็ไม่เปล้าจากประโยชน์ทีเดียว **ตสฺมา สทฺธญฺจ สีลญฺจ ปสาทํ ธมฺมทสฺสํ อหุญฺญเชถ เมธาวิ สรํ พุทฺธาน สาสนํ** ผู้มีปัญญาจะระลึกถึงคำสอนของ พระพุทธเจ้าทั้งหลายอย่างนี้แล้ว ควรประกอบความเชื่อไว้เนืองๆ ประกอบศีลไว้เนืองๆ ประกอบความเลื่อมใสไว้เนืองๆ ประกอบความเห็นธรรมไว้เนืองๆ นี่แหละ ไม่เสียที่ที่ เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา

ที่ได้ชี้แจงแสดงมาตามวาระพระบาลี คลีความ เป็นสยามภาษาตามมตยาธิบาย พอสมควรแก่เวลา **เอเตน สจฺจวชฺเชน** ด้วยอำนาจความสัตย์ที่ได้อ้างธรรมปฏิบัติ ตั้งแต่ต้นจนจบอันนี้ **สทา โสตถิ ภวนฺตุ เต** ขอความสุขสวัสดิ์จงบังเกิดมีแก่ท่าน ทั้งหลาย บรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพชี้แจงแสดงมาพอสมควร แก่เวลา สมมติว่ายุคไตรภูมิโดยยอรรณนิยมความเพียงเท่านี้

เอวํ ก็มีด้วยประการฉะนี้ ฯ

